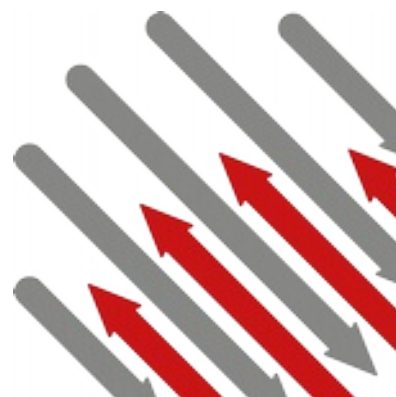

Materiał edukacyjny TEMATYKA EKONOMICZNA W EDUKACJI GLOBALNEJ - WPROWADZENIE

Ekonomiczna edukacja globalna

Materiał powstał w ramach projektu: „Ekonomiczna edukacja globalna o zadłużeniu. Wszyscy mamy długi: duzi, mali, na Północy i Południu”.

Zakres problemowy: ekonomiczna edukacja globalna

Typ materiału: materiał edukacyjny

Wydawca: Instytut Globalnej Odpowiedzialności (IGO)

Projekt współfinansowany w ramach polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP. Publikacja wyraża wyłącznie poglądy autorki i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej. Za treści wyrażone w tym materiale odpowiada wyłącznie poglądy autorki. Opinie te w żadnym wypadku nie wyrażają oficjalnego stanowiska Unii Europejskiej.

Zrealizowane w ramach przedsięwzięcia Citizens for Financial Justice.

Licencja Creative Commons - Publikacja jest dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Instytutu Globalnej Odpowiedzialności (IGO). Utwór powstał w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej realizowanej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2018. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej. Treść licencji jest dostępna na stronie: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode.pl>

Tematyka ekonomiczna w edukacji globalnej to wszelkie treści, które odnoszą się do:

warunków życia materialnego (np. ubóstwo, głód, nierówności, dostęp do edukacji, ochrony zdrowia, wody i żywności, infrastruktury itd.),

sposobów gospodarowania (źródła dochodów, warunki pracy i płacy, wyzysk, zadłużenie, handel, produkcję i etyczną konsumpcję, rolę pomocy zagranicznej)

oraz przyczyn i skutków ww. zjawisk.

Prawie każdy materiał lub projekt z edukacji globalnej może zawierać wymiar ekonomiczny. Kwestie gospodarcze są – obok społecznych, kulturowych, środowiskowych i politycznych – integralną częścią edukacji globalnej i jej ważnym elementem.

Tematyka ekonomiczna – dla kogo?

Zważywszy na zaproponowane powyżej ujęcie tematyki gospodarczej, można powiedzieć, że może ona być przedmiotem zainteresowania każdej osoby prowadzącej edukację globalną. Co więcej, zagadnienia ekonomiczne są nie tyle uzupełnieniem lub urozmaiceniem tematyki globalnej lecz są jej niezbędną, integralną częścią.

Jednym z podstawowych dokumentów odnoszących się do edukacji globalnej w Polsce jest *Raport z procesu międzysektorowego na temat edukacji globalnej*¹, dokument, przygotowany już w 2011 roku i w dalszym ciągu stanowiący podstawowy punkt odniesienia w zakresie rozumienia edukacji globalnej w Polsce. Dokument ten był wynikiem pracy reprezentatywnego grona polskich organizacji, instytucji i edukatorów i ujął on wspólne rozumienie celów, zasad i kryteriów jakości edukacji globalnej. W odniesieniu do tematyki ekonomicznej szczególnie istotne są m.in. następujące fragmenty:

*Głównym celem edukacji globalnej jest „przygotowanie odbiorców do stawiania czoła wyzwaniom dotyczącym całej ludzkości. Przez współzależności rozumiemy wzajemne powiązania i przenikanie systemów kulturowych, środowiskowych, **ekonomicznych**, społecznych, politycznych i technologicznych”*

*„Do aktualnych wyzwań globalnych zaliczyć można m.in.: (...) budowanie partnerskich relacji **gospodarczych** i społecznych pomiędzy krajami Globalnej Północy i Globalnego Południa”.*

*„Szczególnie istotne w edukacji globalnej jest: tłumaczenie **przyczyn i konsekwencji** opisywanych zjawisk (...), rozumienie świata jako złożonego i dynamicznie zmieniającego się systemu (...)”*

Z zapisów tych wynika oczywisty – i w praktyce powszechnie akceptowany – wniosek, że osoby prowadzące edukację globalną powinny być przygotowane do uwzględniania (choćby w podstawowym zakresie) tematyki ekonomicznej, szczególnie poprzez wyjaśnianie przyczyn i konsekwencji zjawisk ekonomicznych objętych edukacją globalną. Przy czym postulat ten nie oznacza, że edukacja globalna powinna ograniczać się do aspektu ekonomicznego, ani tym bardziej przeobrażać się w edukację ekonomiczną. Chodzi jednak o kompetentne uwzględnianie tematyki gospodarczej (w tym wyjaśnianie mechanizmów) za każdym razem, gdy mówimy o przyczynach ubóstwa, nierówności, braku dostępu do szkół, szpitali i wody w ubogich krajach Afryki, Ameryki Łacińskiej i Azji, oraz o związkach tych problemów z nami – na globalnej Północy.

Dlatego też można powiedzieć, że tematyka ekonomiczna w edukacji globalnej nie jest zarezerwowana wyłącznie dla ekonomistów i może być omawiana przez każdą osobę solidnie przygotowaną do prowadzenia edukacji globalnej.

1 Por. *Raport z procesu międzysektorowego na temat edukacji globalnej*, Grupa Zagranica, 2011, http://zagranica.org.pl/sites/zagranica.org.pl/files/attachments/Dokumenty/Ministerialne/raport_z_procesu_miedzysektorowego_eg.pdf

Podwyższanie kompetencji

Prowadzenie edukacji uwzględniającej tematykę gospodarczą wymaga określonych kompetencji ze strony edukatorów i edukatorek. Nie są to jednak nowe jakościowo wymogi, inne niż umiejętności i wiedza, które i tak powinna posiadać każda osoba prowadząca edukację globalną.

Za raportem z procesu międzysektorowego przypominamy, że:

Szczególnie istotne w edukacji globalnej jest:

- *tłumaczenie przyczyn i konsekwencji opisywanych zjawisk,*
- *przedstawianie perspektywy Globalnego Południa,*
- *rozumienie świata jako złożonego i dynamicznie zmieniającego się systemu,*
- *kształtowanie krytycznego myślenia i zmianę postaw,*
- *przełamywanie istniejących stereotypów i uprzedzeń,*
- *ukazywanie wpływu jednostki na globalne procesy i wpływu globalnych procesów na jednostkę.*

A zatem do zakresu tych kompetencji omawiającej wątki gospodarcze należy umiejętność:

- wyjaśniania przyczyn, wyjaśniania mechanizmów gospodarczych
- omawiania konsekwencji
- przedstawiania perspektywy globalnego Południa w tematyce gospodarczej
- uwzględniania dynamiki i złożoności mechanizmów
- uruchamiania krytycyzmu odbiorców i zmiany ich postaw
- pokonywania stereotypów dotyczących spraw gospodarczych
- ukazywania powiązań jednostki z globalnymi procesami gospodarczymi

Oprócz kompetencji, edukatorzy i edukatorki, potrzebują:

- materiałów edukacyjnych
- dostępu do dobrych praktyk
- systemu wsparcia w doskonaleniu
- partnerskiej oceny wspierającej w podwyższaniu kompetencji

Przykładowe zagadnienia

Oto lista wybranych zagadnień gospodarczych, które bywają omawiane podczas zajęć z edukacji globalnej. Lista ta w żadnym razie nie jest ostateczna ani wyczerpująca. Jej celem jest ukazanie mnogości tematów i możliwych podejść w ramach ekonomicznej edukacji globalnej.

- **Brak dostępu do usług publicznych** – przyczyny, przejawy, konsekwencje
 - brak dostępu do wody, brak dostępu do czystego środowiska naturalnego
 - brak dostępu do edukacji, ochrony zdrowia, infrastruktury
- **Brak dostępu do zasobów naturalnych i innych dóbr wspólnych** – przyczyny, przejawy, konsekwencje
 - brak dostępu rolników do ziemi uprawnej, pastwisk, łowisk, lasów
- **Finansjalizacja** – przyczyny, przejawy, konsekwencje
- **Finansowanie rozwoju i współpracy rozwojowej - przychody krajów Południa pochodzące z zagranicy** (w formie pomocy rozwojowej, inwestycji i pożyczek) i pochodzące od obywateli i firm działających w kraju (sprawiedliwe opodatkowanie, cła, regulacje dot. gospodarki itd.) – przyczyny, przejawy, konsekwencje
- **Globalny podział na kraje peryferyjne i centralne** – przyczyny, przejawy, konsekwencje
- **Głód na świecie** – przyczyny, przejawy, konsekwencje
- **Gospodarczy aspekt różnych zagadnień**, np.
 - migracji, zmian klimatycznych, rolnictwa, urbanizacji, deforestacji, desertyfikacji itd.
 - praw pracowniczych, praw człowieka
 - równości płci, wielokulturowości
 - uregulowania działalności korporacji
 - zmian technologicznych
- **Łańcuchy dostaw** (produkcji, handlu i konsumpcji) – przyczyny, przejawy, konsekwencje
- **Mierzenie rozwoju** (HDI a PKB, inne mierniki) – przyczyny wyboru danego miernika, istota, konsekwencje zastosowania różnych mierników
- **Międzynarodowe banki rozwojowe i inne instytucje finansowe** (ich rola i wpływ na kraje Południa) – przyczyny, przejawy, konsekwencje
- **Nieprzestrzeganie praw ekonomicznych przez korporacje międzynarodowe** – przyczyny, przejawy, konsekwencje
- **Nierówności gospodarcze – dochodowe, majątkowe** – przyczyny, przejawy, konsekwencje
- **Niesprawiedliwe reguły handlu międzynarodowego** (umowy inwestycyjne i handlowe) – przyczyny, przejawy, konsekwencje
- **Podatki i ich unikanie przez korporacje w krajach Południa** (w tym: raje podatkowe) – przyczyny, przejawy, konsekwencje
- **Rola sektora prywatnego we współpracy rozwojowej, partnerstwa publiczno-prywatne** – przyczyny, przejawy, konsekwencje
- **Różne koncepcje rozwoju** (w tym m.in. postwzrost/degrowth) – powody, istota, konsekwencje zastosowania każdej z nich
- **Sprawiedliwy handel** – potrzeba, charakterystyka, skutki, perspektywy rozwoju
- **Światowa architektura finansowa** – przyczyny, przejawy, konsekwencje
- **Ubóstwo** – przyczyny, przejawy, konsekwencje
- **Zadłużenie krajów Południa** – przyczyny, przejawy, konsekwencje
- **Zrównoważony rozwój i jego trzy filary**: społeczny, ekonomiczny i środowiskowy

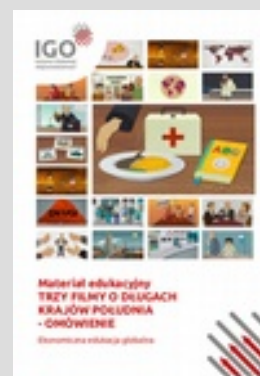
Edukacja o problemie zadłużenia krajów globalnego Południa

Jednym z ważnych zagadnień dotyczących finansowania rozwoju i współpracy rozwojowej jest problem zadłużenia krajów globalnego Południa. Instytut Globalnej Odpowiedzialności przygotował zestaw materiałów do wykorzystania przez nauczycieli osoby prowadzące edukację globalną. Jest to jeden z przykładów, jak można podejmować wątki gospodarcze.

- Dwie publikacje merytoryczne – najważniejsze fakty i zagadnienia, które powinny znać osoby prowadzące edukację globalną.

- Trzy materiały dla nauczycieli i nauczycielek – scenariusz lekcji oraz materiały edukacyjne przybliżające kwestie warte poruszenia w ramach ekonomicznej edukacji globalnej i filmy animowane o problemie długów przydatne w pracy z młodzieżą.

- Cykl trzech krótkich filmów animowanych pt. "Czego nie wiecie o długach na świecie" przedstawiający najważniejsze zagadnienia dotyczące tematyki zadłużenia.

[Dajmy szansę zadłużonym krajom Południa \[2'21\]](#)

[Ta historia się powtarza \[4'32\]](#)

[Rozwiązanie jest możliwe \[2'57\]](#)

- Zapis video webinarów dotyczących tematyki finansowania rozwoju, w tym zadłużenia – pełna lista dostępna [na kanale na Youtube](#)
- Uzupełnieniem ww. materiałów są dwie infografiki:

[Infografika: Jak wpadłbyś w długi, gdybyś był krajem globalnego Południa?](#)

[Infografika: Czego nie wiecie o długach na świecie](#)